

ارزیابی عملکرد شاخص‌های کیفیت زندگی (مطالعه موردی: منطقه دو شهری بندر ماه‌شهر)

عباس معروف نژاد^۱

استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد ماه‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، ماه‌شهر، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۳/۰۶

چکیده

کیفیت زندگی از دهه ی ۱۹۶۰ به یکی از موضوعات مورد علاقه در علوم اجتماعی تبدیل شد، زیرا در این دهه مشخص شد که رشد و توسعه اقتصادی لزوماً منجر به بهبود زندگی مردم یک کشور نمی‌شود. مفهوم ترقی و پیشرفت به عنوان هدف توسعه جهانی در آغاز قرن بیستم که بیشتر رنگ و بویی اقتصادی داشت، به تدریج جای خود را به مفهوم جامع‌تر؛ کیفیت زندگی داده است. لذا توجه به نقش کیفیت زندگی، یکی از ضروریات هر جامعه است. روش این پژوهش، از نظر هدف کاربردی است و براساس روش توصیفی و تحلیلی است. هدف اصلی تحقیق سنجش و تحلیل شاخص‌های کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی در کیفیت زندگی ناحیه صنعتی شهر بندر ماه‌شهر است. داده‌های تحقیق براساس پرسشنامه گردآوری و برای ارزیابی پایایی ابزار پژوهش، از روش کرونباخ استفاده شده است. تعداد نمونه از طریق روش کوکران (۳۷۶ نفر از ساکنان منطقه مورد مطالعه) و نوع نمونه‌گیری، به صورت تصادفی ساده بوده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون‌های t و f و اسپیرمن و همچنین روش بسط فازی مورد ارزیابی قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد، بر اساس آزمون t با اطمینان ۹۵ درصد، بین زیر شاخص‌های مورد بررسی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین براساس مدل بسط فازی شاخص کالبدی-اقتصادی در مجموع با درجه بزرگتری نهایی ۱۰/۲۱۱، کمترین تاثیر را در افزایش سطح کیفیت زندگی داشته و بعد از آن شاخص‌های خدماتی-زیستی با ۷/۷۳۳ و اجتماعی فرهنگی ۳/۸۹۹ قرار دارند.

کلیدواژه‌گان: ارزیابی، کیفیت زندگی، منطقه شهری، ناحیه صنعتی، بندر ماه‌شهر.

مقدمه

ارسطو در کتاب «اخلاق نیکو» ماخس^۱ به موضوع سعادت انسانی می‌پردازد. رویکرد آکادمیک به کیفیت زندگی^۲ از سال ۱۹۲۰ میلادی یعنی زمانی که پیگو^۳ در کتاب خود به نام «اقتصاد و رفاه» به این موضوع پرداخت، سیرتازه‌ای یافت. پس از آن محققان رشته‌های متفاوت علمی مفهوم کیفیت زندگی را از دهه ۱۹۳۰ تاکنون مطالعه نموده‌اند (احمدی و نادری‌کروندان، ۱۳۹۲: ۷۲). مفهوم کیفیت زندگی نخستین بار در سال ۱۹۶۶ در کتابی با عنوان «شاخص‌های اجتماعی» توسط ریموندبائر^۴ مورد توجه قرار گرفت که به دنبال ظهور مسایلی بود که از آن با عنوان بحران‌های شهری یاد می‌کردند (رهنمایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۱). توجه به کیفیت زندگی در جغرافیا نیز توسط جغرافیدانانی نظیر: اسمیت و هاروی وارد این علم گردید. تعریف جغرافیایی کیفیت زندگی شامل مفهوم رفاه فردی و اجتماعی است، اما تمرکز بیشتر در مکان‌های زندگی افراد است. همچنین تعریف جغرافیایی شامل مجموعه اوضاع عینی و ذهنی از شرایط محیط زیستی-اجتماعی و اقتصادی را در یک محیط یا مکان جغرافیایی است. مطالعات کیفیت زندگی می‌تواند به ارزیابی سیاست‌ها، رتبه‌بندی مکان‌ها، تدوین استراتژی‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری کمک کرده و درک و اولویت‌بندی مسایل اجتماع برای برنامه‌ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقای کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل سازد. همچنین یافته‌های کیفیت زندگی می‌تواند برای بازشناسی استراتژی‌های توسعه و طراحی برنامه‌ریزی آینده استفاده شود. علاوه بر این، مطالعات کیفیت زندگی می‌تواند به شناسایی نواحی مسأله دار، علل نارضایتی مردم، اولویت‌های شهروندان در زندگی، تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر کیفیت زندگی و پایش و ارزیابی کارایی سیاست‌ها و استراتژی‌ها در زمینه کیفیت زندگی کمک کند (شماعی و شهسوار، ۱۳۹۶: ۲). کیفیت زندگی (موضوعی) چند رشته‌ای و چند شاخه‌ای است، از این رو مفهومی چندبعدی است. هر عبارتی که در تعریف کیفیت زندگی به کار رود، کیفیت زندگی یک فرد به حقایق عینی و خارجی زندگی‌اش و دریافت‌ها و ادراکات درونی و ذهنی او از این عوامل و نیز از خودش وابسته است. این مسأله تقریباً توسط اکثر پژوهش‌گران مورد تصدیق قرار گرفته است. بنابراین، تحقیق در مورد کیفیت زندگی می‌کوشد تا اثر مرکب این عوامل عینی و ذهنی را بر رفاه و سعادت بشری سنجش نماید (لطفی، ۱۳۸۸: ۶۷). کیفیت زندگی وسعت نیازهای انسانی برآورده شده در ارتباط با ادراکات فرد و گروه از بهزیستی ذهنی آن‌ها در نظر گرفته می‌شود. نیازهای انسانی، نیازهایی برای امرارمعاش، تولیدمثل، بهزیستی، آزادی، مشارکت و ارتباطات هستند. بهزیستی ذهنی نیز به وسیله واکنش‌های افراد و گروه‌ها به سؤالاتی در مورد شادکامی و رضایت از زندگی تشخیص داده می‌شود. ارتباط بین برآورده شدن نیازهای انسانی و رضایت ادراک شده از برآورده شدن هر یک، می‌تواند به وسیله ظرفیت روحی، زمینه فرهنگی، ارزش‌ها، اطلاعات، ارتباطات، تحصیلات، دوست داشتن تحت تأثیر واقع شود. علاوه بر این، ارتباط بین برآورده شدن نیازهای انسانی و بهزیستی ذهنی به، وسیله وزن‌هایی که، مترادف گروه‌ها و فرهنگ‌ها به برآورده شدن هر یک از نیازهای انسانی نسبت به دیگر نیازها می‌دهند، تحت تأثیر واقع می‌شوند (قالیباف و همکاران، ۱۳۹۰: ۳۷). مفهوم کیفیت زندگی مدت هاست در محافل دانشگاهی و اجرایی کشورمان مطرح و مورد نظر است. اما تا به حال

^۱-Nicomachean Ethics

^۲- Quality of Life

^۳-Bigou

تلاش‌های محدودی (مثلاً: کوی ۱۳ آبان در تهران) در جهت دستیابی به این امر صورت گرفته است. این مفهوم در ایران برای اولین بار در آذرماه ۱۳۷۰، با برگزاری سمپوزیوم شهر سالم در تهران مطرح شد و به دنبال آن در سال ۱۳۷۵ و با شعار؛ شهر سالم برای زندگی بهتر، از سوی سازمان جهانی بهداشت منجر شد تا پایان سال ۱۳۷۵ در مجموع ۵۶ شهر در ایران در اجرای این پروژه فعالیت داشتند. اما آیا تا به حال تحولی در بعد کیفی زندگی شهرها صورت گرفته است؟ آیا ساکنین شهرها از زندگی در محیط شهری خود رضایت کافی دارند؟ آیا ساکنین شهر به خدمات مورد نیاز دسترسی دارند؟ و... ناگفته پیداست انجام پژوهشی جامع در این زمینه امری ضروری است تا در جهت بهبود کیفیت زندگی شهری و روستایی اقدامی بنیادی صورت گیرد (رهنمایی و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۱). با توجه به ضرورت پرداختن به بحث کیفیت زندگی در وضعیت کنونی کشور، در این پژوهش هدف و مبنا را شناخت و ارزیابی برخی شاخص‌های کیفیت زندگی بر اساس منابع مورد بررسی (از حیث بودن یا نبودن) در ناحیه صنعتی به‌عنوان یکی از مناطق شهری بندر ماه‌شهر مدنظر قرار دادیم. بدین لحاظ شاخص‌ها به سه گروه تقسیم‌بندی گردید که عبارتند از: کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی. شهر بندرماه‌شهر به عنوان پایتخت صنایع پتروشیمی کشور و برخوردار از منابع مالی نشأت گرفته از این صنایع و به طبع آن منطقه شهری ناحیه صنعتی این شهر به نسبت سایر محلات آن از حیث برخورداری از امکانات خدماتی و... به عنوان اهمیت و ضرورت اصلی تحقیق مورد توجه قرار گرفته است. سوال مهم مطرح شده در این پژوهش: وضعیت ناحیه صنعتی بندرماه‌شهر به لحاظ شاخص‌های کیفیت زندگی چگونه است؟ همچنین براساس فرضیه تحقیق؛ به نظر می‌رسد شاخص‌های کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی شهر بندرماه‌شهر از وضعیت نامناسبی برخوردار است.

روش این پژوهش، از نظر هدف کاربردی و براساس روش توصیفی-پیمایشی است. جهت جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای-اسنادی همراه با روش میدانی استفاده شده که هر دو به طور مستقل مورد توجه قرار گرفته است. در این پژوهش ابتدا به روش کتابخانه‌ای به تبیین مسئله پرداخته و سوابقی از تحقیقات و روش‌های انجام تحقیقات، در نقاط مختلف ایران و جهان ارائه می‌شود. بخش تحلیلی پژوهش به روش پیمایشی به صورت ابزار پرسشنامه از دیدگاه ساکنان ناحیه صنعتی شهر بندر ماه‌شهر استفاده شده است. جهت تعیین اعتبار، با بهره‌گیری از روش دلفی از نظر تعدادی از متخصصان و اساتید دانشگاه استفاده شد. با کسب نظرات افراد یاد شده، اصلاحات لازم در سوالات پرسشنامه به عمل آمد و بدین ترتیب اطمینان حاصل گردید که پرسشنامه همان متغیرهای مورد نظر پژوهش را می‌سنجند. برای محاسبه پایایی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار آن حدود ۰/۷ برآورد شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. پرسشنامه تهیه شده جهت جمع‌آوری اطلاعات در اختیار ۳۷۶ نفر از ساکنان ناحیه صنعتی شهر بندر ماه‌شهر به صورت تصادفی قرار داده شد. اطلاعات جمع‌آوری شده از پرسشنامه در نرم افزار SPSS جهت پردازش و تحلیل، آماده سازی شده به وسیله یک پرسشنامه چند معیاری بر مبنای طیف ۵ درجه‌ای لیکرت از نمونه آماری خواسته شد که به ارزشیابی شاخص و مولفه‌ها و میزان رضایت آن‌ها براساس ارزش‌های بسیار خوب تا خیلی ضعیف پردازند. سپس با کدگذاری پاسخ‌ها، بر مبنای ارزش متوسط ۳ (میانگین پاسخ‌ها) آزمون t در سطح خطای ۰/۵ و آزمون اسپیرمن گرفته شد که نتایج نهایی آن در جداول ذیل درج شده است. همچنین جهت تحلیل اطلاعات ابتدا جداول فراوانی و نمودارهای مربوطه ترسیم

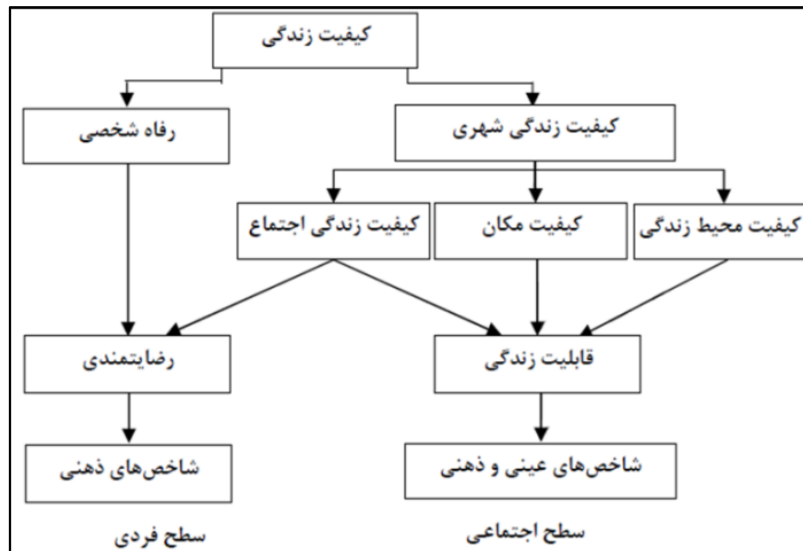
و تحلیل توصیفی آن‌ها ارائه شده و در نهایت با استفاده از مدل بسط فازی از شاخص‌های تاثیرگذار بر کیفیت زندگی محاسبه و نتایج آن ارائه شده است.

مبانی نظری

مفهوم کیفیت زندگی

قرن‌هاست که مردم به طور ذاتی به دنبال یک زندگی خوب بوده‌اند و در این راستا برای بهبود شرایط زیست خود سعی می‌کردند تا از استعداد، توانمندی‌ها و ظرفیت‌های خود حداکثر بهره‌برداری را بنمایند. از این رو همواره مسئله اصلی این بوده که زندگی مطلوب و با کیفیت چگونه زندگی‌ای است؟ شاخص امروزه پیشرفت یک اجتماع، کیفیت زندگی است. این اصطلاح در برگیرنده مهم‌ترین عواملی است که شرایط زندگی در جامعه و رفاه شخصی افراد را تعیین می‌کند. طی دهه‌های اخیر، کیفیت زندگی یکی از اساسی‌ترین نکات مورد توجه در علوم اجتماعی بوده و برای ارزیابی پارامترهای مادی توسعه اقتصادی و تولیدات داخلی در کنار پارامترهای غیرمادی چون کیفیت کار، باسوادی و فرهنگ، استاندارد پزشکی و بهداشت، کیفیت فراغت و تفریح، شرایط محیط زیست، جوسیاسی، احساس خوشبختی انفرادی و حتی آزادی و اتحاد ملی مورد بررسی قرار می‌گیرند (شفیعی‌عربی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۳). مک‌کرا^۱ در سال ۲۰۰۶ میلادی اجزای تشکیل دهنده کیفیت زندگی را مطرح می‌نماید بر این اساس دو ویژگی؛ کیفیت زندگی شهری و رفاه شخصی را به‌عنوان مفهوم کیفیت زندگی مطرح می‌کند (شکل ۱) که به طبع آن‌ها شاخص پیشرفت جوامع امروزی، کیفیت زندگی است.

مؤسسه مرسر^۲ که در دنیا یک مؤسسه معتبر مطالعاتی در زمینه منابع انسانی است، با بررسی شاخص‌های کیفیت زندگی، وضعیت کیفیت زندگی کشورهای مختلف را در سال ۲۰۰۷ بررسی کرد که ایران رتبه ۸۳ را به دست آورد و کشورهای فنلاند، ایسلند، نروژ و سوئد به عنوان باکیفیت‌ترین کشورهای جهان برای زندگی انتخاب شدند. این مؤسسه هر ساله با در نظر گرفتن ۳۹ معیار به ارزیابی وضعیت کیفیت زندگی در کشورها و شهرهای جهان می‌پردازد. این معیارها شامل عوامل زیست محیطی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، بهداشتی، امنیت شخصی، آموزش و پرورش، حمل و نقل و... است (حریرچی و همکاران، ۱۳۸۸: ۹۱). با توجه به مطالب مذکور، نکته اساسی در مورد کیفیت زندگی این است که این مفهوم در رشته‌ها و علوم مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد. گرایش رشته‌های پزشکی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، اقتصاد و جغرافیا و برنامه‌ریزی به بحث‌های کیفیت زندگی، باعث ایجاد تنوع در مدل‌های تحقیق شده است. در نتیجه، معیارها و شاخص‌های فراوان و گوناگونی در جهت ارزیابی و سنجش کیفیت زندگی وجود دارد. همچنین، با وجود رویکردهای مختلف به این مبحث، می‌توان معیارها و شاخص‌های گوناگونی را در نظر گرفت. با وجود این، چارچوب جامعی برای مطالعه کیفیت زندگی به صورت یکپارچه و متکی به شاخص‌های فیزیکی، مکانی و اجتماعی ارائه نشده است (کوهشایی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۲۵).

شکل ۱. اجزای تشکیل دهنده کیفیت زندگی

منبع: (McCrea, 2006:5)

کیفیت زندگی شهری^۱

در مورد کیفیت زندگی شهری باید خاطر نشان کرد که این مفهوم بسیار انتزاعی است که نمی‌توان برای آن تعریفی جامع و کامل ارائه داد. همچنین این مفهوم، چند وجهی، نسبی و متأثر از زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که از یک سو، ابعاد عینی و بیرونی و از سوی دیگر، ابعاد ذهنی و درونی دارد؛ از این رو ارائه تعریف جامع برای آن آسان نیست (فنی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶۷). کیفیت زندگی شهری در برگیرنده ابعاد روانی است که شاخص‌های همچون: رضایت، تعلق و امنیت را در برمی‌گیرد. در برخی موارد، رضایت‌های اجتماعی نیز نامیده می‌شود. همچنین ابعاد محیطی که در برگیرنده سنج‌های همچون مسکن، دسترسی به خدمات و امنیت محیطی است. جنبه‌های دیگر در برگیرنده توجه به فرصت‌های اجتماعی، امیدهای اشتغال، ثروت و اوقات فراغت است (فرهادی‌خواه و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۸). بهبود کیفیت زندگی در هر جامعه‌ای، یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌های عمومی جامعه است. در طول سه دهه اخیر، کیفیت زندگی به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی‌ترین هدف اجتماعی کشورهای مختلف تبدیل شده است. امروزه، مطالعات کیفیت زندگی عمدتاً بر محیط شهری و کیفیت زندگی شهری تمرکز کرده است و بررسی آن از ضرورت بالایی برخوردار است که این امر همواره کانون اصلی توجه برنامه‌ریزان بوده است (ابراهیم‌زاده‌اسمین و کاربخش، ۱۳۹۶: ۸).

هدف اصلی طرح‌های توسعه شهری، تامین رفاه نسبی شهروندان و بهبود کیفیت زندگی شهری و رضایتمندی سکونت در محلات و مناطق شهری است. برای این منظور مدیریت شهری همیشه بر آن بوده است تا به مدد راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های درون سازمانی و بین سازمانی در تعامل با سایر نهادهای تاثیرگذار بر توسعه شهری به این هدف دست یابد و محیط شهری زیست‌پذیر را برای ساکنان آن برنامه‌ریزی کند. علاوه بر برنامه‌ها و

¹-Quality of Urban Life

²-City Rankings

³-City ratings

طرح‌های توسعه شهری، برنامه‌های سازمان‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی نیز که به نوعی با جامعه شهری و ساکنین آن در ارتباط بوده‌اند کیفیت زندگی شهروندان را تحت تاثیر قرار داده‌اند. در سال‌های اخیر، تلاش در زمینه سنجش تنوع زندگی شهری و تنوع شهرها در شهرهای مختلف جهان مورد توجه واقع شده است. این تلاش‌ها که عموماً با اصطلاحاتی چون «رتبه‌بندی شهرها» یا «امتیازدهی به شهرها» بیان شده‌اند، سنجش و مقایسه شهرها را در ارتباط با طیف متنوعی از جنبه‌های مختلف کیفیت زندگی، هزینه زندگی^۱، محیط و فرصت‌های کسب و کار^۲ و معیارهای دیگر مورد توجه قرار داده‌اند (احمدآخوندی و همکاران، ۱۳۹۳: ۶).

پیشینه پژوهش

گرچه روند شکاف و نزول کیفیت زندگی شهری در سال‌های متوالی گذشته همواره چشم اندازی از فقر را در شهرها ایجاد کرده ولی متأسفانه رویکرد علمی در رفع این مسایل و بهبود سطوح زندگی به فراموشی سپرده شده است. در کشور ایران و سایر کشورها در سال‌های اخیر مقالات و پژوهش‌های زیادی در این زمینه در مجلات علمی منتشر شده است که در این خصوص می‌توان به آن‌ها اشاره کرد:

- زبردست (۱۳۹۵) در مقاله‌ای تحت عنوان "سنجش کیفیت زندگی در قلمرو مسکن در بافت‌های فرسوده واجد ارزش تاریخی شهر اصفهان" به بررسی قلمرو مسکن و کیفیت زندگی و رضایت از زندگی در سکونتگاه‌های حاشیه کلان‌شهر تهران پرداخته است. در این مقاله با استفاده از تحلیل عاملی هفت قلمرو فرعی مسکن برای کیفیت زندگی همچون امکانات، کیفیت و استحکام مسکن شناسایی شده است. نتایج نشان می‌دهد که رابطه مستقیمی بین دلایل مهاجرت به سکونتگاه‌های حاشیه‌ای تهران و قلمروهای فرعی مسکن کیفیت زندگی وجود دارد.

- بریاجی و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان "تحلیلی بر کیفیت زندگی شهری و تفاوت‌های فضایی آن در مناطق ۱۹ و کلان‌شهر تهران" پرداخته است. نتایج به دست آمده بیانگر آن است که بین دو منطقه ۱۹ و تهران تفاوت‌های فضایی ناشی از تفاوت‌های اقتصادی و اجتماعی موجود در بین دو منطقه است و همین امر سبب تفاوت‌هایی در کیفیت زندگی ساکنان دو منطقه شده است.

- میکائیلی‌هاچ‌سه‌سو و آذر (۱۳۹۶) در مقاله‌ای با عنوان "بررسی و ارزیابی تطبیقی سرزندگی شهری در محله‌های اختصاصی و محلات سنتی با رویکرد توسعه پایدار در جغرافیا: مطالعه موردی کلان‌شهر تبریز" می‌پردازد. این مقاله نشان می‌دهد که تفاوت معنا داری از نظر پایداری و سرزندگی شهری بین محلات سنتی و محله‌های اختصاصی وجود دارد. همچنین بین مؤلفه‌های اجتماعی و کالبدی و میزان پایداری و احساس سرزندگی ساکنین ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد. به طوری که همبستگی بین متغیرهای بررسی برابر با ۰.۴۸۸ می‌باشد. ضریب تعیین ۰.۲۳ نشان می‌دهد که ۲۳ درصد تغییرات سرزندگی شهری مربوط به مؤلفه‌های اجتماعی و کالبدی است.

- صفایی‌پور و احمدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان "ارزیابی و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی در منطقه چهار شهراواز" پرداخته است. وضعیت کیفیت زندگی در منطقه ی مورد مطالعه در زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی و

^۱-Cost of living

^۲-Business Climate/Opportunities

فیزیکی در حد متوسطی قرار دارد و به جز در بخش شاخص‌های عینی که بیشترین نارضایتی از وضعیت نامنی در تردد و کیفیت پیاده‌روها برای معلولین است، بقیه‌ی شاخص‌ها با کسب نمره‌ی میانگین در حد متوسطی قرار دارند.

- باستانیان شاهگلی و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان "ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در بافت‌های قدیم و جدید شهر تبریز (نمونه موردی: مرزداران و کوچه‌باغ)" نشان می‌دهد که کیفیت مؤلفه‌های کالبدی (شامل فضای سبز، مسکن و خدمات شهری) کمترین تاثیر را در افزایش سطح کلی کیفیت زندگی در محلات بافت قدیم شهر تبریز داراست. همچنین، از نظر شاخص‌های زیست محیطی (شامل بهداشت محیط)، اقتصادی (شامل اشتغال، درآمد و حمل و نقل) و کالبدی (شامل فضای سبز، مسکن و خدمات شهری) بین محلات مورد مطالعه شهر تبریز تفاوت معناداری وجود دارد. علاوه بر آن، بین میزان برخورداری از شاخص‌های (اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و زیست محیطی) و میزان کیفیت زندگی در بافت جدید و قدیم شهر تبریز رابطه معناداری وجود دارد.

- شاه حسینی و توکلی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای تحت عنوان "تحلیل شاخص‌های کیفیت زندگی شهری مورد: محله وردآورد منطقه ۲۱ شهر تهران" پرداخته است. نتایج حاکی از آن است که سطح رضایت از شاخص کلی کیفیت زندگی شهری و همچنین تمامی شاخص‌های ۹ گانه آن بین کم و متوسط می‌باشد و در نهایت ضریب همبستگی نشان می‌دهد که میان شاخص‌های کیفیت زندگی همبستگی وجود دارد و با بهبود وضعیت مسکن و دسترسی به خدمات می‌توان به ارتقاء سطح کیفیت زندگی در محله وردآورد شهر تهران کمک کرد.

- ایزی‌یو و آیبِن^۱ (۲۰۱۳) در مقاله‌ای با عنوان "رضایت ذهنی از کیفیت زندگی در مسکن اجتماعی نواحی شهری ایالت اوگان نیجریه" پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که ۶۱٪ از پاسخ دهندگان به طور کلی از زندگی در محل اقامت فعلی خود راضی بوده‌اند. همچنین مشخص شد که بخش عمده‌ای از آنها از مشخصات کالبدی و طراحی واحد مسکونی خود راضی هستند اما از دسترسی به خدمات و امکانات زیرساختی ناراضی بودند. حق مالکیت، درآمد و وضعیت تأهل و همچنین رضایت از اندازه واحد مسکونی، خدمات و مدیریت املاک مسکونی و استراتژی تحویل مسکن از مهم‌ترین پیش‌بینی‌های رضایت ذهنی از زندگی در میان پاسخ دهندگان بوده است.

- زانیال و همکاران^۱ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان "شرایط مسکن و کیفیت زندگی در محلات فقیر نشین شهری کشور مالزی" پرداخته است. نتایج رابطه معناداری بین شرایط مسکن، بهداشت، ایمنی و حمایت اجتماعی نشان می‌دهد. همچنین شرایط مسکن به عنوان یک شاخص اقتصادی و اجتماعی وضعیت فقر شهری را روشن می‌کند.

- گونزالز و همکاران^۲ (۲۰۱۰) در تحقیقی با عنوان "اهمیت شرایط جغرافیایی در تحلیل و ارزیابی کیفیت زندگی در کشور اسپانیا" پرداخته است. در این تحقیق کشور اسپانیا به سه سطح مدیریتی و سیاسی و جغرافیایی تقسیم و با تعیین ۱۹ متغیر: خدمات اجتماعی، مسکن، حمل و نقل، محیط زیست، بازار کار، بهداشت، فرهنگ، اوقات فراغت، آموزش، امنیت و... به ارزیابی آنها پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد، اقدامات سیاسی در سطح منطقه‌ای تأثیر بیشتری بر شاخص‌های کیفیت زندگی داشته باشد.

¹-Eziyio and Iben

¹-Zainal et al

2-Gonzalez

3-Lee

4-Das

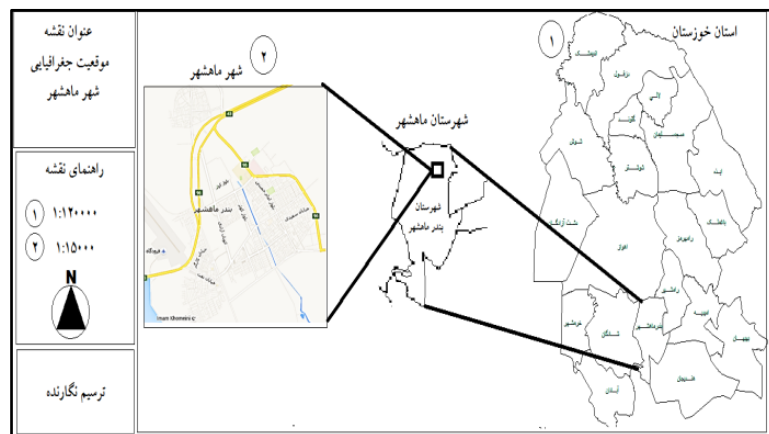
لی^۳ (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان "سنجش کیفیت ذهنی زندگی در کشور تایپه" پرداخته است. وی تاثیرات ارزیابی محیط محلات و وابستگی به آن را بی اهمیت و حتی ناچیز دانسته، بلکه خصوصیات شخصیتی افراد و ترویج خدمات عمومی را در محلات موثر می‌داند.

داس^۴ (۲۰۰۸) در تحقیقی با عنوان "کیفیت زندگی شهری: مطالعه موردی گواهایتی" در کشور هندوستان کیفیت زندگی را در محیط شهری بررسی کرده است. در این تحقیق به اصطلاح محیط، وسیعتر پرداخته شده است. محیط فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی. وی هر دو بعد عینی و ذهنی را در کیفیت زندگی این شهر تاثیرگذار دانسته است. مثلاً از حیث بعد عینی نشان داده است؛ رضایت از وضعیت ترافیک در شهر گواهایتی در بین متغیرها کمترین میزان را دارد.

جی وهوکاو^۵ (۲۰۰۶) در تحقیقی با عنوان "ارزیابی کیفیت زندگی در شهرهای ژاپن با اولویت مجتمع های مسکونی" پرداخته است. وی رضایت داشتن از محل سکونت را بخشی از حوزه رضایتمندی از زندگی در معنای عام به شمار می‌آورد که بیشترین تاثیرگذاری را در محیط مسکونی دارد.

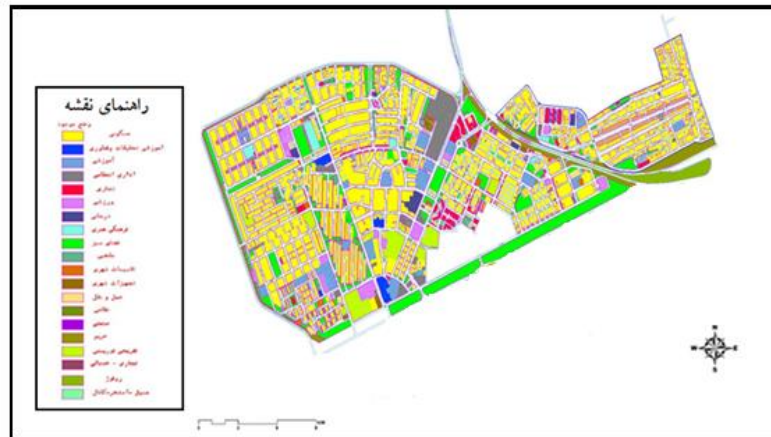
محدوده مورد مطالعه

بندر ماهشهر در جنوب استان خوزستان با طول جغرافیایی ۴۹ درجه و ۱۳ دقیقه و عرض جغرافیایی ۳۰ درجه و ۳۳ دقیقه واقع شده است (شکل ۲). جمعیت آن بر اساس آمار آخرین سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ کشور برابر با ۱۶۲۷۹۷ نفر برآورد شده است. بندر ماهشهر دارای دو منطقه شهرداری می‌باشد. منطقه یک که به ماهشهر قدیم معروف و منطقه دو که به ناحیه صنعتی معروف می‌باشد (شکل ۳). بخش‌های بندر ماهشهر قدیم شامل: طالقانی، کوی آزادگان، فازهای یک تا شش، کوی گلستان، کوی سعدی، شهرک طالقانی (کوره‌ها)، شهرک رجایی (زنجیر)، شهرک مدنی و بافت قدیم که خیابان‌های اصلی آن؛ خیابان امام خمینی، شهید منتظری، سعیدی، مطهری، شریفی، طالقانی، باهنر، ۲۲ بهمن و همچنین بازار قدیم اشاره کرد. بخش‌های از ناحیه صنعتی شامل: ۲۱۸ دستگاه، ۵۲ دستگاه، کارگری‌ها، SQ ها، کوی توحید (اتلانتیک)، کمپ A، کویتی‌ها، فارابی، ۱۸۰ دستگاه و بازار جدید نام برد.

شکل ۲. موقعیت جغرافیایی شهر ماهشهر

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

شکل ۳. موقعیت ناحیه‌ی صنعتی شهر بندرماه شهر

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

براساس جدول شماره ۱- یافته‌های توصیفی به شرح ذیل می‌باشد. ۷۱/۵۴ درصد پاسخ دهندگان مرد و ۲۸/۴۶ درصد زن می‌باشند. ۶۴/۰۹ درصد آن‌ها متاهل و ۳۵/۹۱ مجرد می‌باشند. به لحاظ تحصیلات ۱/۶ درصد آن‌ها تا مقطع ابتدائی درس خوانده‌اند. ۳/۷۲ درصد دارای تحصیلات راهنمائی، ۷/۴۵ درصد متوسطه و ۸۷/۲۴ درصد آن‌ها بالای دیپلم می‌باشند. تمامی پاسخ دهندگان بیش از ۱۰ سال است که ساکن ناحیه صنعتی شهر بندرماه شهر می‌باشند. همچنین در این محله ۶/۲۷ درصد خانوارها یک نفره، ۱۱/۴۴ درصد دو نفره، ۳۴/۹۳ درصد سه نفره، ۲۷/۴۵ درصد چهارنفره و ۱۹/۹۱ درصد آن‌ها پنج نفر و بالاتر هستند.

جدول ۱. فراوانی و درصد پاسخ به سوالات توصیفی

گزینه	متاهل	مجرد	مذکر	مونث	یک نفره	دو نفر	سه نفره	چهار نفره	پنج نفره و بالاتر	وضعیت تاهل			جنسیت	تعداد خانوارها			سطح تحصیلات									
										متاهل	مجرد	مذکر		مونث	یک نفره	دو نفر	سه نفره	چهار نفره	پنج نفره و بالاتر	راهنمایی	متوسط	دیپلم و بالاتر				
فراوانی	۲۴۱	۱۳۵	۲۶۹	۱۰۷	۲۴	۴۳	۱۳۱	۱۰۳	۷۵	۶	۱۴	۲۸	۳۲۸	۲۴۱	۱۳۵	۲۶۹	۱۰۷	۲۴	۴۳	۱۳۱	۱۰۳	۷۵	۶	۱۴	۲۸	۳۲۸
درصد	۶۴/۰۹	۳۵/۹۱	۷۱/۵۴	۲۸/۴۶	۶/۲۷	۱۱/۴۴	۳۴/۹۳	۲۷/۴۵	۱۹/۹۱	۱/۶	۳/۷۲	۷/۴۵	۸۷/۲۴	۶۴/۰۹	۳۵/۹۱	۷۱/۵۴	۲۸/۴۶	۳/۷۲	۱/۶	۳/۷۲	۷/۴۵	۸۷/۲۴	۱۱	۳۴	۱۱	۳۴

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

گوناگونی شاخص‌های مورد استفاده در مطالعات کیفیت زندگی شهری بی‌شمار می‌باشند. این مساله با توجه به چند بعدی بودن مفهوم کیفیت زندگی شهری امری بدیهی می‌باشد. عموماً فرض می‌شود که هر شاخص، بزرگی و اهمیت یک بعد خاص از کیفیت زندگی شهری را منعکس می‌کند. این فرض بر این پایه استوار است که کیفیت زندگی شهری می‌تواند به مجموع‌های از اجزاء یا ابعاد تفکیک شود و اگر این اجزاء به درستی ترکیب شوند، در نتیجه یک ارزش یا امتیاز کلی برای کیفیت زندگی شهری می‌تواند به دست بیاید. در این پژوهش سه شاخص؛ کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی با ۳۶ گویه در نظر گرفته شده است. معیار انتخاب شاخص‌ها در سنجش

کیفیت زندگی شهری از دو منظر بوده است. دسته اول شاخص‌های عینی می‌باشند که اشاره به جنبه‌های عینی و قابل لمس زندگی شهری دارند و در ابعاد مختلف قابل تعریف می‌باشند. از جمله می‌توان تعداد کتابخانه‌ها و سالن‌های مطالعه، تعداد مراکز ورزشی، وضعیت فضای سبز شهری و... اشاره کرد. دسته دوم شاخص‌های ذهنی می‌باشند که سعی دارند میزان رضایت‌مندی و رفاه ساکنان را از جنبه‌های مختلف شهری کمی و قابل اندازه‌گیری کنند. از جمله این شاخص‌ها می‌توان به: میزان رضایت‌مندی شهروندان از جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، میزان رضایت‌مندی از کاربری‌های درون محله، میزان رضایت‌مندی از نظافت عمومی محله، میزان رضایت‌مندی از دسترسی به فضای سبز شهری و... اشاره کرد. بنابراین در جدول شماره ۲- گویه‌های مربوط به شاخص‌های منتخب به کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی شهر بندر ماه‌شهر نشان داده شده است.

جدول ۲. گویه‌های (زیرشاخص‌ها) مربوط به شاخص‌های منتخب کیفیت زندگی شهری

شاخص	گویه
کالبدی- اقتصادی	وضعیت مالکیت ملک، وضعیت قدمت ساخت واحد مسکونی، مساحت واحد مسکونی، درآمد ماهانه خانوار، وضعیت اشتغال خانوار، وضعیت هزینه‌های ماهانه خانوار، وضعیت شناخت فضاهای مختلف محله، وضعیت آدرس واحد مسکونی برای اقوام و آشنایان، فاصله دسترسی به سایر کاربری‌ها، وضعیت کیفی خیابان و کوچه‌ها، وضعیت نام‌گذاری (نصب لوحه و در معرض دید بودن) خیابان و کوچه‌ها، وضعیت طراحی مناسب فضا برای معلولین در محله، وضعیت جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی، وضعیت فضاهای عمومی قابل دسترس برای تفریح در محله، وضعیت کاربری‌های موجود در محله.
خدماتی- زیستی	وضعیت جمع‌آوری زباله، وضعیت نظافت عمومی محله، وضعیت جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی، وضعیت فضای سبز محله، وضعیت پارک محله، وضعیت زیباسازی و رنگ‌آمیزی مبلمان محله، وضعیت وسایل حمل و نقل عمومی در محله، وضعیت خطوط و ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس در محله، وضعیت ایستگاه آتش‌نشانی، وضعیت روشنایی معابر در شب، وضعیت بیمارستان و مراکز درمانی بهداشتی محله.
اجتماعی- فرهنگی	وضعیت امنیت محله، وضعیت تعداد مراکز ورزشی، وضعیت رفتاری همسایه‌ها، وجود و عملکرد مناسب مراکز انتظامی در محله، وضعیت تعداد مراسم عمومی (عزاداری- جشن و سخنرانی و...) توسط مراکز متولی در محله، احساس تعلق به محله، وضعیت تعداد مراکز آموزشی و پرورشی در محله، وضعیت تعداد کتابخانه و سالن‌های مطالعه، وضعیت پاسنگویی و تکریم مراجع کنندگان توسط شهرداری محله (ناحیه)، وضعیت پاسنگویی و اقدام سامانه ۱۳۷ شهرداری در سطح محله.

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

با استفاده از مدل رگرسیون خطی ابتدا تاثیر شاخص‌های کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی- فرهنگی را به صورت جداگانه بر سطح کلی کیفیت زندگی انجام شده است. سپس با مقایسه ضرایب استاندارد شده این مؤلفه‌ها، میزان تاثیر آن‌ها بر سطح کلی کیفیت زندگی را اولویت‌بندی گردید. قابل ذکر است که، اولین شرط استفاده از مدل رگرسیون خطی، نرمال بودن متغیر وابسته (کیفیت زندگی) است که این امر، با توجه به نتایج انجام شده محقق است. با توجه به جدول شماره ۳- sig- مربوط به آزمون F برای همه مدل‌ها برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد. این مقادیر بیانگر مناسب بودن مدل‌های رگرسیونی در سطح معناداری ۰/۰۵ است (زیرا مقادیر sig کمتر از ۰/۰۵ است). آماره دوربین- واتسون مدل‌ها برای متغیرهای مستقل کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی- فرهنگی به ترتیب برابر

۱/۹۴۷، ۱/۶۷۲، ۱/۹۵۸ می‌باشد. چون تمامی این مقادیر بین ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارند. لذا بین اجزای خطای مدل‌ها، همبستگی وجود ندارد. شایان ذکر است که ناهمبسته بودن خطاها یکی از فرض‌های زیربنایی جهت استفاده از مدل رگرسیون خطی است.

جدول ۳. نتایج مربوط به بررسی تاثیر متغیرهای مستقل بر سطح کلی کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی بندر

ماه شهر						
Sig	F	دوربین- واتسون	Sig	ضریب	ضریب	متغیرهای مستقل
استاندارد شده						
۰/۰۰۰	۲۰۳/۶۹۸	۱/۹۴۷	۰/۰۰۰	۰/۷۷۲	۰/۸۹۹	کالبدی- اقتصادی
۰/۰۰۰	۵۷۸/۶۵۵	۱/۶۷۲	۰/۰۰۰	۰/۸۱۰	۰/۸۰۶	خدماتی- زیستی
۰/۰۰۰	۲۵۰/۲۲۸	۱/۹۵۸	۰/۰۰۰	۰/۹۴۲	۰/۸۸۴	اجتماعی- فرهنگی

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

ضرایب رگرسیونی مربوط به مؤلفه‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی، به ترتیب برابر ۰/۸۹۹، ۰/۸۸۴/۸۰۶ و مقدار Sig مربوط به آزمون صفر بودن آن‌ها برابر با ۰/۰۰۰ است. چون این مقدار برای تمامی مؤلفه‌ها کوچک تر از ۰/۰۵ است. بنابراین در سطح معنی داری ۰/۰۵ می‌توان بیان کرد که مؤلفه‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی- فرهنگی، هر کدام به طور مجزا بر سطح کلی کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی بندر ماه شهر تاثیر معناداری دارند. قابل ذکر است که، چون علامت همه ضرایب رگرسیونی مثبت است لذا تاثیر این مؤلفه‌ها بر سطح کلی کیفیت زندگی مثبت می باشد. ضرایب استاندارد شده مربوط به مؤلفه‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی به ترتیب ۰/۷۷۲، ۰/۹۴۲، ۰/۸۱۰ است. چون ضریب استاندارد شده مؤلفه کالبدی-اقتصادی کوچکتر از ضریب استاندارد شده بقیه مؤلفه‌ها است. لذا کیفیت مؤلفه کالبدی- اقتصادی، کمترین تاثیر را در افزایش سطح کلی کیفیت زندگی را داراست. شایان ذکر است که بعد از مؤلفه کالبدی-اقتصادی مؤلفه‌های خدماتی-زیستی و اجتماعی- فرهنگی به ترتیب کمترین تاثیر را در افزایش سطح کلی کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی بندر ماه شهر دارا هستند. میانگین شاخص‌های کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی- فرهنگی به ترتیب ۳/۰۶، ۲/۸۲ و ۲/۶۰ است. مقدار آماره t برای شاخص فیزیکی- اقتصادی ۳/۱۲۴- و سطح معنی داری (Sig) ۰/۰۰۶ است (جدول شماره ۴). چون سطح معناداری بزرگ تر از ۰/۰۵ نمی‌باشد لذا با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که از نظر شاخص کالبدی- اقتصادی بین گویه‌های مورد بررسی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۴. نتایج آزمون t مستقل برای شاخص‌های منتخب کیفیت زندگی شهری در ناحیه صنعتی بندر ماه شهر

شاخص	آماره t	سطح معنی داری	اختلاف میانگین‌ها
کالبدی- اقتصادی	۳/۱۲۴	۰/۰۰۶	-/۲۲
خدماتی- زیستی	۴/۲۶۶	۰/۰۰۰	-/۴۹
اجتماعی - فرهنگی	۱/۶۰۵	۰/۰۲۹	۰/۷۸

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

همچنین مقدار آماره t برای شاخص‌های خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی به ترتیب برابر با $۴/۲۶۶-$ ، $۱/۶۰۵$ و سطح معنی‌داری (Sig) آن‌ها به ترتیب برابر $۰/۰۰۰$ و $۰/۰۲۹$ است. چون سطح معنی‌داری این شاخص‌ها کوچکتر از $۰/۰۵$ است، لذا با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که از نظر شاخص‌های خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به نتایج به دست آمده چون توزیع همه متغیرها نرمال نیست. لذا برای بررسی فرضیه تحقیق از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده می‌شود. ضریب همبستگی اسپیرمن همواره بین ۱ و -۱ است. در صورت فقدان رابطه بین دو متغیر، این دو متغیر را ناهمبسته گویند که مقدار آن صفر خواهد بود. همچنین هرچه قدر مطلق عدد به دست آمده بزرگتر باشد نشانگر همبستگی بالا بین دو متغیر و علامت‌های مثبت و منفی نیز جهت رابطه را نشان می‌دهند (جدول شماره ۵).

جدول ۵. نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن بین میزان برخورداری از شاخص‌های (کالبدی-اقتصادی،

خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی) و میزان کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی بندر ماه‌شهر

متغیر	فیزیکی-اقتصادی	خدماتی-زیستی	اجتماعی-فرهنگی
کیفیت زندگی	۰/۸۸۹	۰/۸۳۶	۰/۷۸۴
سطح معنی‌داری	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

میزان ضریب همبستگی شاخص‌های کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی با متغیر «کیفیت زندگی» به ترتیب برابر با $۰/۸۸۹$ ، $۰/۸۳۶$ و $۰/۷۸۴$ است. همچنین سطح معناداری این ضرایب برابر با $۰/۰۰۰$ است. چون مقدار سطح معنی‌داری برای همه ضرایب کمتر از $۰/۰۵$ است. لذا در سطح معنی‌داری $۰/۰۵$ ، همبستگی بین متغیر «کیفیت زندگی» و شاخص‌های کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی-فرهنگی معنادار می‌باشد. همچنین با استفاده از مدل بسط فازی شاخص‌های مورد بررسی در کیفیت زندگی در ناحیه صنعتی بندر ماه‌شهر مورد ارزیابی قرار گرفتند. بر این اساس شاخص کالبدی-اقتصادی با ۱۵ زیر شاخص/گویه و شاخص خدماتی-زیستی با ۱۱ زیر شاخص/گویه و شاخص اجتماعی-فرهنگی با ۱۰ زیر شاخص/گویه تشکیل شده است. ابتدا برای انجام مقایسات زوجی از عبارات کلامی استفاده شد (جدول شماره ۶).

جدول ۶. طیف فازی و عبارت کلامی متناظر

کد	کلامی عبارات	فازی عدد
۱	برابر ترجیح	۱ و ۱
۲	کم ترجیح	۱ و ۳
۳	زیاد ترجیح	۳ و ۷
۴	زیاد خیلی ترجیح	۷ و ۹
۵	زیاد کاملاً ترجیح	۷ و ۹

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

سپس میانگین حسابی نظرات ساکنان ناحیه‌ی صنعتی بندر ماه‌شهر محاسبه گردید. در ستون آخر جدول شماره ۷، مجموع عناصر سطرها نشان داده شده است.

جدول ۷. میانگین مقایسات زوجی نسبت به هدف

نرمالیزه شده	مجموع	فرهنگی - اجتماعی	خدماتی - زیستی	فیزیکی - اقتصادی	هدف
۰/۲۵ و ۰/۷۵ و ۰/۸۷۵	۲/۲ و ۴/۳۳ و ۸	۱ و ۱	۱ و ۳ و ۵	۰/۲ و ۰/۳۳۳ و ۲	فیزیکی - اقتصادی
۰/۱۵ و ۰/۲۵ و ۰/۶۲۵	۲/۲ و ۲/۳۳ و ۳	۰/۲ و ۰/۳۳۳ و ۱	۱ و ۱	۱ و ۱	خدماتی - زیستی
۰/۱۵ و ۰/۲۵ و ۰/۶۲۵	۲/۳ و ۲/۴۳ و ۳	۰/۲ و ۰/۳۳۳ و ۱	۱ و ۱	۱ و ۱	فرهنگی - اجتماعی
	۶۷ و ۹۰/۹ و ۱۴				مجموع

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

سپس براساس جدول شماره ۸، وزن نرمالیزه شده شاخص کالبدی - اقتصادی برابر ۰/۷، و شاخص خدماتی - زیستی برابر با ۰/۵ و فرهنگی و اجتماعی برابر با ۰/۳ می باشد که بیانگر وضعیت بهتر شاخص کالبدی - اقتصادی نسبت به دو شاخص دیگر می باشد.

جدول ۸. محاسبه درجه ارجحیت گویه ها (زیر معیارها) نسبت به هدف

اوزان نرمالیزه شده	درجه بزرگتری	فرهنگی - اجتماعی	خدماتی - زیستی	فیزیکی - اقتصادی	هدف
۰/۷	۰/۴۴۳	۰/۴۴۳	۰/۳۳۰	-	فیزیکی - اقتصادی
۰/۵	۰/۴۲۹	۰/۴۲	-	-	خدماتی - زیستی
۰/۳	۱	-	۱	-	فرهنگی - اجتماعی
۱/۵	۱/۸۷۲	-	-	-	مجموع

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

در جداول شماره ۹ و ۱۰ مقایسات زوجی هر گویه محاسبه شده و نتیجه خروجی آن در جداول شماره ۱۲ و ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۹. مقایسات زوجی زیر معیارهای کالبدی - اقتصادی

نرمالیزه شده	مجموع	گویه ها (زیر معیارها)
۰/۰۴۰ و ۰/۱۰۳ و ۰/۲۴۶	۴۰/۱۴ و ۶۸/۸۸ و ۹۵/۲۷۶	وضعیت مالکیت ملک
۰/۰۲۶ و ۰/۰۶۷ و ۰/۱۷۲	۲۵/۵۹۶ و ۴۴/۶۳۷ و ۶۶/۹۹۶	وضعیت قدمت ساخت واحد مسکونی
۰/۰۵۲ و ۰/۱۲۴ و ۰/۲۸۲	۵۱/۸۵۶ و ۸۲/۳۴۸ و ۱۰۹/۴۱۶	مساحت واحد مسکونی
۰/۰۸۲ و ۰/۰۱۷ و ۰/۰۴۷	۸/۲۸۳ و ۱۱/۵۱۱ و ۱۸/۵۱۴	میزان درآمد ماهانه خانوار
۰/۰۹۰ و ۰/۰۱۸ و ۰/۰۵۱	۳۱/۷۷۴ و ۲۵/۳۶۲ و ۱۲/۶۸۵	وضعیت اشتغال خانوار
۰/۰۹۹ و ۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۶	۳۴/۹۵۱ و ۲۷/۸۹۸ و ۱۳/۹۵۳	وضعیت هزینه های ماهانه خانوار
۰/۰۵۵ و ۰/۰۹۹ و ۰/۰۲۹	۵/۴۹۲ و ۶/۶۵۷ و ۱۱/۵۳۲	وضعیت شناخت از فضاهای مختلف محله
۰/۰۲۹ و ۰/۰۸۳ و ۰/۲۱۶	۲۸/۸۸۶ و ۵۵/۵۴۸ و ۸۳/۸۳	وضعیت آدرس واحد مسکونی برای اقوام و آشنایان
۰/۰۲۲ و ۰/۰۵۵ و ۰/۰۵۱۹	۲۳/۰۵۷ و ۴۰/۳۳۰ و ۶۱/۶۰۸	فاصله دسترسی به سایر کاربری ها
۰/۰۲۹ و ۰/۰۷۶ و ۰/۲۱۱	۳۰/۹۰۶ و ۵۵/۵۴۸ و ۸۱/۸۱	وضعیت کیفی خیابان و کوچه ها
۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۳ و ۰/۱۵۰	۱۹/۸۸۲ و ۳۸/۴۴۶ و ۵۸/۲۴۲	وضعیت نام گذاری خیابان و کوچه ها
۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۱ و ۰/۱۴۵	۲۰/۲۸۶ و ۳۷/۰۹۹ و ۵۶/۲۲۲	وضعیت طراحی مناسب فضا برای معلولین
۰/۰۲۷ و ۰/۰۶۶ و ۰/۱۷۸	۲۹/۲۳۲ و ۴۸/۰۰۲ و ۶۹/۰۱۶	وضعیت جمع آوری و دفع آب های سطحی
۰/۰۹۰ و ۰/۰۲۱ و ۰/۰۵۶	۹/۹۸۱ و ۱۵/۰۹۰ و ۲۳/۷۶۷	وضعیت فضاهای عمومی قابل دسترس
۰/۰۹۰ و ۰/۰۲۲ و ۰/۰۵۷	۹/۹۴۹ و ۱۵/۰۳۲ و ۲۳/۶۳۲	وضعیت کاربری های موجود در محله
-	۳۷۰/۲۷۱ و ۵۷۲/۳۸۸ و ۷۸۶/۴۹۹	مجموع

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

جدول ۱۰. مقایسات زوجی زیرمعیارهای خدماتی - زیستی

زیر معیارها	مجموع	نرمالیزه شده
وضعیت جمع‌آوری زباله	۱۹/۶۸۶ و ۳۸/۰۶۶ و ۵۷/۶۶۶	۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۳ و ۰/۱۳۷
وضعیت نظافت عمومی محله	۲۰/۰۸۶ و ۳۶/۷۳۲ و ۵۵/۶۶۶	۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۱ و ۰/۱۳۲
وضعیت جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی	۲۸/۹۴۳ و ۴۷/۵۳۲ و ۶۸/۳۳۳	۰/۰۲۷ و ۰/۰۶۶ و ۰/۱۶۲
وضعیت فضاهای سبز	۹/۸۸۳ و ۱۴/۹۴۱ و ۲۳/۵۳۲	۰/۰۰۹ و ۰/۰۲۱ و ۰/۰۵۶
وضعیت پارک محله	۹/۸۵۱ و ۱۴/۸۸۴ و ۲۳/۳۹۹	۰/۰۰۹ و ۰/۰۲۱ و ۰/۰۵۶
وضعیت زیباسازی و رنگ‌آمیزی مبلمان	۲۰/۳۹۷ و ۳۷/۱۷۶ و ۵۶/۸۰۹	۰/۰۱۹ و ۰/۰۵۱ و ۰/۱۳۵
وضعیت حمل و نقل عمومی	۳۳/۶۸۶ و ۵۶/۰۶۶ و ۷۹/۶۶۶	۰/۰۳۲ و ۰/۰۷۸ و ۰/۱۸۹
وضعیت ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس	۲۸/۶ و ۵۴/۹۹۹ و ۸۳	۰/۰۲۷ و ۰/۰۷۶ و ۰/۱۹۷
وضعیت ایستگاه آتش‌نشانی	۲۴/۲ و ۴۴/۹۹۸ و ۶۷	۰/۰۲۳ و ۰/۰۶۲ و ۰/۱۵۹
وضعیت روشنایی معابر در شب	۶/۰۹۹ و ۶/۹۴۹ و ۹/۶۰۷	۰/۰۰۶ و ۰/۰۱ و ۰/۰۲۳
وضعیت بیمارستان و مراکز بهداشتی درمانی	۷/۹۰۲ و ۸/۷۳۹ و ۱۱/۷۴۱	۰/۰۰ و ۰/۰۱۲ و ۰/۰۲۸
مجموع	۲۰۹/۳۳۳ و ۳۶۰/۷۲۲ و ۵۳۶/۴۱۹	

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

جدول ۱۱. مقایسات زوجی زیرمعیارهای اجتماعی - فرهنگی

تعمای	مجموع	نرمالیزه شده
وضعیت امنیت محله	۲۸/۲۲۲ و ۴۲/۲۵۴ و ۵۲/۳۴۳	۰/۰۸۳ و ۰/۱۶۵ و ۰/۳۱۳
وجود و عملکرد مناسب مراکز انتظامی در محله	۳/۰۹۸ و ۳/۵۱۷ و ۵/۲۱۹	۰/۰۰۹ و ۰/۰۱۴ و ۰/۰۳۱
وضعیت تعداد مراکز ورزشی محله	۲۵/۴۲۲ و ۳۷/۵۸۷ و ۴۸/۳۴۳	۰/۰۷۴ و ۰/۱۴۷ و ۰/۲۸۹
وضعیت رفتاری همسایه‌ها	۱۲/۵۹۷ و ۲۲/۸۷۶ و ۳۳/۸۶۶	۰/۰۳۷ و ۰/۰۸۹ و ۰/۲۰۲
احساس تعلق به محله	۳۱/۲ و ۴۷/۳۳۳ و ۶۴	۰/۰۹۱ و ۰/۱۸۵ و ۰/۳۸۲
وضعیت تعداد مراسم عمومی (عزاداری- جشن- سخنرانی و...) توسط مراکز متولی	۷/۷۴ و ۱۴/۰۷۶ و ۲۱/۱۹۹	۰/۰۲۳ و ۰/۰۵۵ و ۰/۱۲۷
وضعیت تعداد کتابخانه و سالن‌های مطالعه محله	۳/۲۱۹ و ۳/۷۶۴ و ۶/۱۵۲	۰/۰۰۹ و ۰/۰۱۵ و ۰/۰۳۷
وضعیت پاسخگویی و تکریم مراجعه‌کنندگان توسط شهرداری	۷/۸۲۹ و ۱۴/۲۶۶ و ۲۱/۹۹۹	۰/۰۲۳ و ۰/۰۵۶ و ۰/۱۳۱
وضعیت پاسخگویی و اقدام سامانه ۱۳۷ شهرداری در سطح محله (ناحیه)	۴/۰۵۱ و ۸/۵۵۲ و ۱۴/۳۹۹	۰/۰۱۲ و ۰/۰۳۳ و ۰/۰۸۶
وضعیت تعداد مراکز آموزشی و پرورشی در محله	۴۴ و ۶۲ و ۷۴	۰/۱۲۹ و ۰/۲۴۲ و ۰/۴۴۲
مجموع	۳۷۸ و ۲۵۶/۲۲۵ و ۳۴۱/۵۲	-
	۱۶۷	

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

بر اساس نتایج جدول شماره ۱۲، اولویت‌بندی گویه‌ها (زیرمعیار) شاخص کالبدی- اقتصادی با توجه به درجه بزرگتری نهایی^۱ به ترتیب از کمترین میزان عدم رضایت تا بیشترین میزان عدم رضایت را در بین ساکنان نشان می‌دهد (مثلاً؛ مساحت واحد مسکونی، میزان درآمد ماهانه خانوار، وضعیت اشتغال خانوار؛ کمترین میزان عدم رضایت و وضعیت فضاهای عمومی قابل دسترس، وضعیت کیفی خیابان‌ها و کوچه‌ها، وضعیت طراحی مناسب فضا برای معلولین و

^۱ - لازم به ذکر است؛ میزان درجه بزرگتری نهایی در این پژوهش نشان می‌دهد هر چه از عدد یک کمتر شود عدم رضایت بیشتر می‌شود.

وضعیت جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی بیشترین میزان عدم رضایت را در بین ساکنان ناحیه صنعتی بندر ماه شهر داشته است.

جدول ۱۲. ارجحیت زیرمعیارهای کالبدی - اقتصادی

وزیر معیارها	درجه بزرگتری نهایی	اوزان نرمالیزه شده
وضعیت مالکیت ملک	۰/۹۰۵	۰/۰۹۳
وضعیت قدمت ساخت واحد مسکونی	۰/۶۷۸	۰/۰۶۷
مساحت واحد مسکونی	۱	۰/۱۰۳
میزان درآمد ماهانه خانوار	۰/۹۹۸	۰/۰۹۸
وضعیت اشتغال خانوار	۰/۹۹۶	۰/۰۹۷
وضعیت هزینه های ماهانه خانوار	۰/۸۰۲	۰/۰۸۱
وضعیت شناخت از فضاهاى مختلف محله	۰/۶۲۶	۰/۰۶۵
وضعیت آدرس واحد مسکونی برای اقوام و آشنایان	۰/۷۹۷	۰/۰۸۲
فاصله دسترسی به سایر کاربری‌ها	۰/۵۹۵	۰/۰۶۱
وضعیت کیفی خیابان و کوچه‌ها	۰/۵۷۴	۰/۰۵۷
وضعیت نام‌گذاری خیابان و کوچه‌ها	۰/۷۰۷	۰/۰۷۳
وضعیت طراحی مناسب فضا برای معلولین	۰/۰۷۴	۰/۰۰۸
وضعیت جمع‌آوری و دفع آب‌های سطحی	۰/۰۷۱	۰/۰۰۷
وضعیت فضاهاى عمومی قابل دسترس	۰/۵۸۵	۰/۰۰۶
وضعیت کاربری‌های موجود در محله	۰/۸۰۳	۰/۰۸۳
مجموع	۱۰/۲۱۱	۱

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

بر اساس نتایج جدول شماره ۱۳، اولویت‌بندی گویه‌ها (زیرمعیار) شاخص خدماتی-زیستی با توجه به درجه بزرگتری نهایی؛ وضعیت حمل و نقل عمومی، وضعیت زیباسازی و رنگ آمیزی و مبلمان، وضعیت جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی کمترین میزان عدم رضایت و وضعیت خطوط و ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس، وضعیت پارک محله، وضعیت جمع‌آوری زباله بیشترین میزان عدم رضایت را در بین ساکنان ناحیه صنعتی بندر ماه شهر داشته است.

جدول ۱۳. ارجحیت زیرمعیارهای خدماتی - زیستی

وزیر معیارها	درجه بزرگتری نهایی	اوزان نرمالیزه شده
وضعیت جمع‌آوری زباله	۰/۵۷۹	۰/۰۶۹
وضعیت نظافت عمومی محله	۰/۷۰۷	۰/۰۸۳
وضعیت جمع‌آوری نخاله‌های ساختمانی	۰/۷۴۰	۰/۰۸۶
وضعیت فضای سبز	۰/۷۱۰	۰/۰۷۱
وضعیت پارک محله	۰/۵۸۵	۰/۰۷۶
وضعیت زیباسازی و رنگ‌آمیزی مبلمان محله	۰/۸۰۱	۰/۰۸۲
وضعیت حمل و نقل عمومی محله	۰/۸۲۲	۰/۲۲۰
وضعیت خطوط و ایستگاه‌های تاکسی و اتوبوس	۰/۶۸۶	۰/۱۷۳
وضعیت ایستگاه آتش‌نشانی	۰/۶۹۲	۰/۰۷۸
وضعیت روشنایی معابر در شب	۰/۶۹۹	۰/۰۷۹

وضعیت بیمارستان و مراکز بهداشتی درمانی	۰/۷۱۲	۰/۰۸۲
محل		
مجموع	۷/۷۳۳	۱

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

جدول ۴. ارجحیت زیرمعیارهای اجتماعی - فرهنگی

اوزان نرمالیز شده	درجه بزرگتری نهایی	فرهنگی - اجتماعی
۰/۱۰۱	۰/۴۰۷	وضعیت امنیت محله
۰/۱۱۸	۰/۲۷۶	وجود و عملکرد مناسب مراکز انتظامی در محله
۰/۰۹۳	۰/۳۲۵	وضعیت تعداد مراکز ورزشی محله
۰/۱۵۳	۰/۵۲۶	وضعیت رفتاری همسایه‌ها
۰/۱۴۶	۰/۴۵۶	احساس تعلق به محله
۰/۰۰۴	۰/۰۱۴	وضعیت تعداد مراسم عمومی (عزاداری- جشن- سخنرانی ...) توسط مراکز متولی
۰/۱۵۱	۰/۰۶۱۵	وضعیت تعداد کتابخانه و سالن‌های مطالعه محله
۰/۰۱۷	۰/۱۶۸	وضعیت پاسخگویی و تکریم مراجعه‌کنندگان توسط شهرداری محله (ناحیه)
۰/۰۱۱	۰/۱۱۲	وضعیت پاسخگویی و اقدام سامانه ۱۳۷ شهرداری در سطح محله (ناحیه)
۰/۲۸۷	۱	وضعیت تعداد مراکز آموزشی و پرورشی در محله
۱	۳/۸۹۹	مجموع

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

براساس نتایج جدول شماره ۱۴، اولویت‌بندی گویه‌ها (زیرمعیار) شاخص اجتماعی - فرهنگی با توجه به درجه بزرگتری نهایی؛ وضعیت تعداد مراکز آموزشی، وضعیت تعداد کتابخانه و سالن‌های مطالعه، وضعیت رفتاری همسایه‌ها کمترین میزان عدم رضایت و وضعیت پاسخگویی و تکریم مراجعه‌کنندگان به شهرداری، وضعیت پاسخگویی و اقدام سامانه ۱۳۷ شهرداری، وضعیت تعداد مراسم عمومی بیشترین میزان عدم رضایت را در بین ساکنان ناحیه صنعتی بندر ماه‌شهر داشته است. مرحله آخر محاسبه وزن نهایی شاخص‌ها و گویه‌ها می‌باشد که در جدول شماره ۱۵ نشان داده شده است. به طور کلی میزان رضایت از ناحیه صنعتی بندر ماه‌شهر در هر سه شاخص کالبدی-اقتصادی، خدماتی-زیستی و اجتماعی - فرهنگی پایین تر از حد متوسط می‌باشد.

جدول ۱۵. ماتریس اوزان نهایی شاخص‌ها نسبت به هدف

مؤلفه	وزن قطعی نهایی مؤلفه‌ها
خدماتی - زیستی	۰/۵
فرهنگی - اجتماعی	۰/۳
کالبدی - اقتصادی	۰/۷

منبع: نویسنده، ۱۳۹۸

نتیجه‌گیری

بررسی و ارزیابی کیفیت زندگی به ویژه کیفیت زندگی شهری در ایران، با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خاص ایران و نیز تأکید سند چشم‌انداز بیست ساله کشور بر این امر، از اهمیت خاصی برخوردار است. با توجه به جایگاه کیفیت زندگی در شهرها و مناطق و با توجه به این که هنوز در ایران سیستم جامعی در زمینه ارزیابی

کیفیت زندگی ایجاد نشده، توجه به بررسی جنبه‌های مختلف این امر می‌تواند راه‌هایی برای دستیابی به نظام جامع ارزیابی کیفیت زندگی باشد. کیفیت زندگی شهری با عنوان زندگی راحت و دسترسی به نیازهای اساسی در یک محیط شهری تلقی می‌شود. در واقع این مفهوم به معنای قابلیت زندگی در یک مکان مطرح می‌شود. در واقع نقطه شروع توسعه اجتماعات انسانی شکل گرفتن درک درستی از نیازهای مردم می‌باشد. سنجش کیفیت زندگی ابزار مناسبی برای چنین درکی عرضه می‌کند، چرا که مطالعه کیفیت زندگی راهی بین مسئولان محلی و شهروندان برای تعاملی سازنده که منجر به تفسیر و بحث در مورد موضوعات کلیدی مؤثر بر زندگی مردم می‌شود، باز می‌کند. در واقع یکی از مهمترین اهداف مطالعه کیفیت زندگی در نواحی شهری، شناخت نیازمندی‌ها و دسترسی عادلانه همه گروه‌ها و محلات به امکانات و مزایای شهری است. این تحقیق با هدف ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در ناحیه صنعتی شهر بندر ماه‌شهر صورت گرفته است. همچنین بر اساس نتایج آزمون t مستقل با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه گرفت که از نظر شاخص‌های سه گانه بین گویه‌های مورد بررسی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. از سویی دیگر با توجه به نتایج به دست آمده چون توزیع همه متغیرها نرمال نبوده است برای بررسی فرضیه تحقیق از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده می‌شود. میزان ضریب همبستگی شاخص‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی با متغیر «کیفیت زندگی» به ترتیب برابر با ۰/۸۸۹، ۰/۸۳۶ و ۰/۷۸۴ است. همچنین سطح معناداری این ضرایب برابر با ۰/۰۰۰ است. چون مقدار سطح معنی‌داری برای همه ضرایب کمتر از ۰/۰۵ است لذا در سطح معنی‌داری ۰/۰۵، همبستگی بین متغیر «کیفیت زندگی» و شاخص‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی معنادار می‌باشد. همچنین با استفاده از مدل بسط فازی نیز کیفیت شاخص‌های سه گانه ارزیابی گردید که نتایج نشان داد شاخص کالبدی- اقتصادی در مجموع (بررسی همه زیرشاخص‌ها) با درجه بزرگتری نهایی ۱۰/۲۱۱، کمترین تاثیر را در افزایش سطح کلی کیفیت زندگی داشته و بعد از آن مولفه‌های خدماتی- زیستی با ۷/۷۳۳ و اجتماعی فرهنگی ۳/۸۹۹ قرار گرفته‌اند. در نهایت می‌توان میزان رضایت‌مندی از ناحیه صنعتی بندر ماه‌شهر را در هر سه شاخص کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی پایین تر از حد متوسط لحاظ کرد.

آنچه که می‌توان در این تحقیق به‌عنوان مساله اصلی در مقایسه با تحقیقات پیشین اشاره کرد؛ هرگونه تغییر در بهبود و اصلاح متغیرهای پژوهش در هر یک از محلات شهر بندر ماه شهر: ویژگی‌های کالبدی- اقتصادی، خدماتی- زیستی و اجتماعی- فرهنگی و... با توجه به شرایط متفاوت بومی، محلی و قومی نواحی این شهر و همچنین تعداد زیاد سکونتگاه‌های غیررسمی و کم‌برخوردار با قومیت‌های گوناگون، سوادپایین، طبقات کم درآمد، امنیت نامناسب، آموزش نادرست، زادوولد زیاد و... کار بسیار سخت و دشوار است. دلیل اصلی هم می‌تواند خصوصیات اجتماعی و فرهنگی این محلات و انس گرفتن با این نوع زندگی طی چند دهه گذشته تا به حال باشد که در برابر هر گونه تغییر مقاومت از خود نشان دهند (مثلاً: محلات شهرک طالقانی (کوره‌ها)، شهرک رجایی (زنجر) و کشتارگاه و... که استفاده از انشعابات غیررسمی آب و برق و بدون سند بودن برخی املاک و... به نوعی عادت یا فرهنگ غلط شده و تعمیم یافته است). در اکثریت مقالات کلیه شاخص‌های کیفیت زندگی در روند احیاء و تقویت بنیان و ساختار شهرهای امروزی مؤثر ارزیابی شده‌اند، اما با توجه به موقعیت محدوده مورد مطالعه و مسایل متفاوت کالبدی، اقتصادی،

زیستی و اجتماعی و... که قبلاً اشاره گردید می‌تواند نقش مهمی در به تاخیر افتادن افزایش کیفیت زندگی شهروندان باشد. در حقیقت این پژوهش نشانگر این موضوع است که قابلیت تاثیرگذاری هر یک از متغیرهای پژوهش با توجه به ظرف و مکان متغیر و قابل تغییر و حتی حذف شدنی می‌باشند.

پیشنهادها

پیشنهادهایی که می‌توان در خصوص بهبود موضوع در این پژوهش ارائه داد از جمله؛
- برگزاری جلسات هماهنگی و همکاری با شهروندان برای ارائه بهتر برنامه‌ها.
- تعیین تکلیف اسناد مالکیت برخی از واحدهای مسکونی در برخی محلات (بویژه محلات: شهرک طالقانی، شهرک رجایی و...) توسط مراجع ذیصلاح.
- تهیه یک نقشه مدون و مشخص برای هر محله با رعایت و در نظر گرفتن معذوریت های بومی و محلی و قومی.
- توجه و اهمیت به زیباسازی و مبلمان محله‌ای.
- احداث کارگاه‌های آموزش فنی و حرفه ای در محلات کم برخوردار شهر بندرماه‌شهر به دلیل افزایش نیروی جوان و جویای کار بویژه محلات: شهرک طالقانی (کوره‌ها).
- شناسایی و کمک از افراد خیر و توانمند مالی برای احداث زمین‌های ورزشی یا سالن های ورزشی برای استفاده جوانان بویژه در محلات کم برخوردار شهر ماه‌شهر .
انجام این اقدامات بدون وجود یک مدیریت کارا و اثربخش امکان پذیر نمی‌باشد. مدیریتی در شهر ماه‌شهر و مانند آن اثربخش است که دارای ثبات باشد و تغییر مدیریتی کمتر اتفاق بیفتد، فساد کاهش یابد و شفافیت در امور وجود داشته باشد.

منابع

ابراهیم‌زاده‌اسمین، حسین؛ کاربخش، حسن (۱۳۹۶)، ارزیابی وضعیت کیفیت زندگی شهری در منطقه یک شهر زاهدان، فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای-قشم)، دوره ۷، شماره ۳، ۷-۲۰.
احمدآخوندی، عباس؛ برک‌پور، ناصر؛ خلیلی، احمد؛ صداقت‌نیا، سعید؛ صفی‌یاری، رامین (۱۳۹۳)، سنجش کیفیت زندگی شهری در کلان‌شهر تهران، نشریه هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۹، شماره ۲، ۵-۲۲.
احمدی، قادر؛ نادری‌کروندان، سونیا (۱۳۹۲)، مطالعه تطبیقی کیفیت زندگی در محلات بافت جدید و قدیم شهری (مطالعه موردی: محله شهرک قدس و قطارچیان شهر سنندج)، فصلنامه مطالعات شهری، دوره ۲، شماره ۸، ۷۱-۸۱.
باستانیان‌شاهگلی، مریم؛ پناهی، علی؛ عبدالله‌زاده‌طرف، اکبر (۱۳۹۷)، ارزیابی شاخص‌های کیفیت زندگی شهری در بافت‌های قدیم و جدید شهر تبریز (نمونه‌موردی: مرزداران و کوچه باغ)، مجله مطالعات جامعه‌شناختی، دوره ۱۰، شماره ۳۹، ۷۳-۸۹.
بریاچی، فرزاد؛ حاتمی‌نژاد، حسین؛ اقبالی، ناصر (۱۳۹۸)، تحلیلی بر کیفیت زندگی شهری و تفاوت‌های فضایی آن در (مناطق ۱ و ۱۹ کلان‌شهر تهران)، فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای- قشم)، دوره ۹، شماره ۲، ۴۷۳-۴۵۷.
حریرچی، امیر محمود؛ میرزایی، خلیل؛ جهرمی و مکانی؛ اعظم (۱۳۸۸)، چگونگی وضعیت کیفیت زندگی شهروندان شهر جدید پردیس، فصلنامه پژوهش اجتماعی، دوره ۲، شماره ۱۸، ۱۱۰-۸۹.

- رهنمایی، محمدتقی؛ فرجی ملائی، امین؛ حاتمی نژاد، حسین؛ عظیمی، آزاده (۱۳۹۱)، تحلیل بر مفهوم کیفیت زندگی شهری در شهر بابلسر، فصلنامه جغرافیا و آمایش شهری-منطقه ای، دوره ۲، شماره ۵، ۷۶-۴۹.
- زبردست، اسفندیار؛ نورائی، همایون (۱۳۹۵)، سنجش کیفیت زندگی در قلمرو مسکن در بافت های فرسوده واجد ارزش تاریخی شهر اصفهان، نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، دوره ۲۱، شماره ۴، ۳۸-۲۹.
- شاحسینی، پروانه؛ توکلی، هانیه (۱۳۹۳)، تحلیل شاخص های کیفیت زندگی شهری مورد: محله وردآورد منطقه ۲۱ شهر تهران، فصلنامه آمایش محیط، دوره ۷، شماره ۲۴، ۱۲۷-۱۴۳.
- شفیعی عربی، میرعلی؛ سوری، فرشاد؛ بهرامی، مجتبی (۱۳۹۰)، تحلیل عوامل موثر بر کیفیت زندگی در نواحی شهری مطالعه موردی: شهر کوهدشت، فصلنامه اندیشه جغرافیایی، دوره ۵، شماره ۱۰، ۱۵۱-۱۷۲.
- شماعی، علی؛ شهسوار، امین (۱۳۹۶)، ارزیابی کیفیت زندگی شهری در شهرهای جدید (نمونه موردی: شهر جدید پرد) ، فصلنامه جغرافیایی سرزمین، دوره ۱۴، شماره ۵۴، ۱-۱۷.
- صفایی پور، مسعود؛ احمدی، زهرا (۱۳۹۳)، ارزیابی و سنجش شاخص های کیفیت زندگی در منطقه ۴ شهر اهواز، فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق)، دوره ۹، شماره ۲، ۶۳-۸۴.
- فرهادی خواه، حسین؛ حاتمی نژاد، حسین؛ آروین، محمود؛ مرادپور، نبی (۱۳۹۶)، بررسی بعد ذهنی کیفیت زندگی در شهر جدید اندیشه، فصلنامه آمایش محیط، دوره ۱۰، شماره ۳۹، ۱۰۵-۱۲۹.
- فنی، زهره؛ حیدری، سامان؛ آقایی، پردیس (۱۳۹۴)، سنجش کیفیت زندگی شهری با تاکید بر جنسیت (مطالعه موردی: شهر قروه)، فصلنامه پژوهش های بوم شناسی شهری، دوره ۶، شماره ۱۲، ۶۵-۷۸.
- قالیباف، محمدباقر؛ روستایی، مجتبی؛ رمضان زاده لسبویی، مهدی؛ ظاهری، محمدرضا (۱۳۹۰)، ارزیابی کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: محله یافت آباد)، فصلنامه جغرافیا، دوره ۹، شماره ۳۱، ۳-۵۳.
- کوهشایی، محمد؛ یغفوری، حسین؛ روستا، مجتبی (۱۳۹۵)، شاخص های کیفیت زندگی در محله های شهر بم بعد از زلزله با استفاده از مدل های تصمیم گیری چندمعیاره، فصلنامه رفاه اجتماعی، دوره ۱۶، شماره ۶۱، ۱۸۷-۲۲۰.
- لطفی، صدیقه (۱۳۸۸)، مفهوم کیفیت زندگی شهری: تعاریف، ابعاد و سنجش آن در برنامه ریزی شهری، فصلنامه نگرش های نو در جغرافیای انسانی، دوره ۱، شماره ۴، ۶۵-۸۰.
- میکائیلی هاچه سو، گلناز؛ آذر، علی (۱۳۹۶)، بررسی و ارزیابی تطبیقی سرزندگی شهری در محله های اختصاصی و محلات سنتی با رویکرد توسعه پایدار در جغرافیا: مطالعه موردی کلان شهر تبریز، فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای-قشم)، دوره ۷، شماره ۴، ۲۶۹-۲۸۴.

-Das, D. (2008) "Urban Quality of Life: A Case Study of Guwahati", *Social Indicators Research*, 88: 297-310

-Eziyio, N., Iben, D. A. (2013), Subjective life satisfaction in public housing in urban areas of ogun state.

Ge, J., & Hokao, K. (2006). Research on residential lifestyles in Japanese cities from the viewpoints of residential preference, residential choice, and residential satisfaction. *Landscape and Urban Planning*, 78(3), 165-178.

-Gonzalez E , A Carcaba & J Ventura (2010), The Importance of the Geographic Level of Analysis in the Assessment of the Quality of Life: The Case of Spain, *Social Indicators Research* , 102: 209-228

- Lee, Y.J., (2008), "Subjective Quality of Life Measurement in Taipei", *Bulid-in and Environment*, No. 43(7), pp. 1205-1215.

McCrea, R., Shyy, T.-K. and Stimson, R.,(2006).What is the Strength of the Link Between Objective and Subjective Indicators of Urban Quality of Life?, *Applied Research in Quality of Life*.

Zainal, N, R, Kaur, G, Ahmad, N, A., & Khalili, J, M, (2012), Housing Conditions and Quality of Life of the Urban Poor in Malaysia, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 50(0) , 827-838.